

**NAU NOM VE U MEDICINSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U BEOGRADU**

Odlukom Nau nog ve a Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu od 28.04.2016. godine, odre ena je Komisija za ocenu završene doktorske disertacije „**ANALIZA POLIMORFIZAMA GENA ZA CD86, CTLA-4, TNF I IL-10 KOD BOLESNIKA SA PEMFIGUSOM U SRBIJI**“ kandidata **dr Sr ana Tanasilovi a**, **magistra medicinskih nauka**, u sastavu:

1. **Doc.dr Snežana Mini** , Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu
2. **Prof. dr Miloš Markovi** , Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu
3. **Prof. dr Ivana Bini** , Medicinski fakultet Univerziteta u Nišu

Mentor ove doktorske disertacije je **prof. dr Ljiljana Medenica**, a komentor **prof. Dr Dušan Popadi** .

Nakon detaljnog pregleda priložene dokumentacije, konsultacija sa mentorom, komentorom i kandidatom, a prema kriterijumima za ocenu doktorske disertacije, lanovi Komisije podnose Nau nom ve u Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu slede i

I Z V E Š T A J

A. Prikaz sadržaja disertacije:

Doktorska disertacija „**Analiza polimorfizama gena za CD86, CTLA-4, TNF i IL-10 kod bolesnika sa pemfigusom u Srbiji**“ je napisana na 83 strane i podeljena je u sedam poglavlja: Uvod (14 strana), Ciljevi (1 strana), Materijal i metode (5 strana), Rezultati (24 strane), Diskusija (14 strana), Zaklju ci (1 strana) i Literatura (12 strana). Disertacija uklju uje 1 ilustraciju, 35 tabela, 3 priloga, kao i 171 bibliografskih jedinica.

UVOD se sastoji od 8 celina i uključuje jednu ilustraciju. Uvod obuhvata definiciju pemphigusa i epidemiološke odlike, patogenezu, kliničku sliku i klasifikaciju ovog oboljenja, histopatološki nalaz kod pemphigusa, imunopatološki nalaz, ukratko terapiju, lokalnu i sistemsku. Posebno je razmatrana genetska osnova pemphigusa sa posebnim osvrtom na polimorfizme pojedina njih nukleotida (SNP) gena za molekule od značaja za patogenezu pemphigusa: CD86, CTLA-4, TNF, i IL-10.

CILJEVI ISTRAŽIVANJA su jasno definisani i obuhvataju: 1. Ispitivanje uestalosti alela gena za molekule (CD86, CTLA-4, TNF, i IL-10) u populaciji zdravih osoba na teritoriji Republike Srbije (dobrovoljni davaoci krvi); 2. Određivanje distribucije alela gena za molekule (CD86, CTLA-4, TNF, i IL-10) u grupi pacijenata sa *Pemphigus vulgaris*om i *Pemphigus foliaceus*om; 3. Utvrđivanje da li je neki od polimorfizama gena za važne proinflamatorne molekule koji nastaju usled izmene pojedina njih nukleotidnih baza faktor rizika za nastanak *Pemphigus vulgaris*/*Pemphigus foliaceus*; 4. Utvrđivanje da li se distribucije ispitivanih polimorfizama kod pacijenata sa *Pemphigus vulgaris*/*Pemphigus foliaceus*-om i dobrovoljnih davaoca krvi (kontrole) u našoj sredini razlikuju u odnosu na studije u kojima su ovi polimorfizmi ispitivani u drugim populacijama (različiti geografski regioni i etničko poreklo).

U poglavlju **MATERIJAL I METODE** opisana je selekcija ispitanika, kriterijumi za postavljanje dijagnoze bili su klinička slika, pozitivan nalaz DIF testa kao i histopatološki nalaz koji potvrđuje postojanje intraepidermalnog rasepa. Takođe, detaljno i jasno su opisane metode izolacije DNK, određivanje koncentracije i istođe izolovane DNK iz uzoraka krvi ispitanika i metode za određivanje polimorfizama gena za *CD86* (rs1129055), *CTLA4* (rs733618 i rs5742909), *TNF* (rs1800629 i rs361525), *IL-10* (rs1800896 i rs18008), *TNF* (rs1800629).

U poglavlju **REZULTATI** sistematično i detaljno, kroz pet poglavlja, opisani su rezultati ispitivanja polimorfizama gena za *CD86* (rs1129055), *CTLA4* (rs733618 i rs5742909), *TNF* (rs1800629 i rs361525), *IL-10* (rs1800896 i rs18008), *TNF* (rs1800629). kod kontrolnih, zdravih osoba i pacijenata sa *Pemphigus vulgaris*om i *Pemphigus foliaceus*om. Određivana je uestalost alela i genotipova ovih polimorfizama gena, testirana je distribucija genotipova u odnosu na Hardy-Weinberg ravnotežu, poređena je raspodela alela između kontrola iz Srbije i zdravih osoba sa drugih geografskih područja kao i distribucija alela, genotipova i nosioca alela između pacijenata sa *Pemphigus vulgaris*om, *Pemphigus foliaceus*om i kontrola. Takođe, ispitivana je

povezanost pojedinih alela unutar različitih grupa oboljenja (*Pemphigus vulgaris/Pemphigus foliaceus*), kao i izmeđ u određene forme pemfigusa i kontrola. Dobijeni rezultati su ilustrovani sa 35 tabela. Detaljan opis dobijenih rezultata dat je u odeljku B ovog izveštaja.

U poglavlju **DISKUSIJA** kandidat je na sveobuhvatan i detaljan način povezo rezultate ovog istraživanja sa rezultatima sličnih istraživanja objavljenih u međunarodnim naučnim časopisima. Na osnovu toga, kandidat je izneo svoje zaključke i hipoteze koji objašnjavaju rezultate ove doktorske disertacije u kontekstu rezultata drugih autora koji imaju isti naučni interes. Rezultati istraživanja koji su dobijeni po prvi put i o kojima ne postoje dostupni podaci u naučnoj literaturi, objašnjeni su na odgovarajući način.

U poglavlju **ZAKLJUČCI** navedeni su najvažniji zaključci koji su potpuno u skladu sa navedenim ciljevima istraživanja i dobijenim rezultatima.

U poglavlju **LITERATURA** navedeno je 171 bibliografskih jedinica koje su navedene u doktorskoj disertaciji. Bibliografske jedinice su citirane vankuverskim stilom.

A. Kratak opis najvažnijih rezultata

Rezultati ove doktorske disertacije ukazuju da se učestalost ispitivanih polimorfizama pojedinačnih nukleotida u genima za sledeće molekule: (CD86, CTLA-4, TNF, i IL-10) kod zdravih osoba u Srbiji visoko statistički značajno razlikuju u odnosu na populacije zdravih osoba na geografski udaljenim teritorijama i različitog etničkog porekla (Kina, Iran, Indija, Japan, Egipat, Meksiko, Tunis).

Frekvencija A alela u okviru rs1129055 polimorfizma gena za CD86 je značajno viša među obolelim od pemfigusa i to pemphigus vulgarisa nego među zdravim osobama. Saglasno tome, GG genotip je protektivan.

Nosioca T alela rs5742909 polimorfizma u genu za CTLA4 je značajno više u grupi pacijenata sa pemphigus foliaceusom u odnosu na grupu sa pemphigus vulgarisom.

Uestalosti alela i genotipova rs733618 u genu za CTLA4, rs1800629 i rs361525 u genu za TNF, i rs1800896 i rs 1800871 u genu za IL10 se ne razlikuju izme u pacijenata obolelih od pemfigusa i zdravih osoba, kao ni izme u pacijenata sa razli itim formama pemfigusa.

B. Uporedna analiza rezultata kandidata sa rezultatima iz literature

Mnogobrojni podaci iz savremene literature ukazuju da su odre eni polimorfizmi pojedina nih nukleotida gena za inflamatorne molekule udruženi sa ve om podložnoš u za nastanak pemfigusa i da imaju važnu ulogu u nastanku i održavanju autoimunskog odgovora u populacijama razli itog etni kog porekla.

Rezultati ove doktorske disertacije ukazuju da postoji visoko statisti ki zna ajna razlika u ustalosti ispitivanih polimorfizama pojedina nih nukleotida u genima za molekule: CD86, CTLA-4, TNF, i IL-10 kod zdravih osoba u Srbiji, u odnosu na populacije zdravih na geografski udaljenim teritorijama i razli itog etni kog porekla.

CD86 je važan u aktivaciji naivnih T elija, a poznato je i potencijalno zna ajno da ligacija ovog molekula, makar pomo u monoklonskih antitela, može da omogu i signale za sintezu IgG4 od strane humanih B elija. Zanimljivo je IgG4 esto prisutan u serumu pacijenata sa autoimunskim buloznim bolestima kao i da ima sposobnost da dovodi do nastanka intraepidermalnih bula nezavisno od aktivacije komplementa. Pore enjem naših rezultata sa rezultatima malobrojnih studija u svetu koje su odre ivale rs1129055 polimorfizam u zdravoj populaciji ustanovljena je visoko statisti ki zna ajna razlika u frekvenciji G i A alela izme u zdrave populacije Srbije i populacija Kine i Irana za koje postoje objavljeni podaci. Udruženost ovog polimorfizama sa sklonoš u ka razvoju autoimunskih buloznih bolesti veoma malo je ispitivana do sada. Udruženost CD86 rs1129055 sa sklonoš u ka razvoju pemphigus foliaceusa pokazana je u jednoj studiji u kojoj je ustanovljena zna ajno niža frekvenciju *CD86* rs1129055 A alela me u pacijentima sa endemskom formom *Pemphigus foliaceusa* (fogo selvagem) u pore enju sa kontrolama. U našem istraživanju za ovu disertaciju unutar grupe pacijenata sa pemphigus foliaceusom takva razlika nije ustanovljena. Ovakvi rezultati nisu iznena uju i jer endemski PF ima odre ene specifi nosti u odnosu na *Pemphigus foliaceusa* u Evropi. Ne postoje podaci u dostupnoj literaturi o uticaju rs1129055 polimorfizma gena za CD86 na nastanak pemphigus vulgarisa. Ova doktorska disertacija predstavlja prvo istraživanje kojim je odre ena

frekvencija alela u genu za CD86 molekul na poziciji +1057 kod pacijenata obolelih od pemphigus vulgarisa.

CTLA-4 molekul eksprimiran je na aktivisanim CD4+ i CD8+ T elijama, posreduje u kasnoj fazi aktivacije T elija i samim tim u estvuje u održavanju periferne T- elijske tolerancije.

Udruženost polimorfizma rs5742909, koji je ispitivan u ovoj disertaciji, sa skološ u ka razvoju autoimunskih bulozniih bolesti veoma malo je ispitivana do sada. U dve studije je ispitivana povezanost CTLA4 rs5742909 sa podložnoš u endemskom pemphigus foliaceusom U jednoj studiji na uzorku od 118 pacijenata nije ustanovljena udruženost alela ili genotipova ovog polimorfizma sa sklonoš u ka endemskom *Pemphigus foliaceusu* dok je u drugoj studiji pokazano da je T alel ovog polimorfizma udružen sa sklonoš u ka endemskom pemfigusu na ve o j grupi od 269 pacijenata. Rezultati našeg istraživanja ukazuju da su nosioci rs5742909 T alela, koji omogu ava ve u ekspresiju CTLA-4, re i, odnosno manje zastupljani me u pacijentima sa *Pemphigus vulgarisom* u odnosu na zdravu, kontrolnu populaciju me utim ustanovljena razlika nije statisti ki zna ajna. Pored toga, me u pacijentima sa *Pemphigus foliaceusom* rs5742909 nosioci T alela su zna ajno eš i nego kod pacijenata sa *Pemphigus vulgarisom*.

Objavljeni i/ili saopšteni rezultati koji ine deo teze

S. Tanasilovi , Popadi , S., Medenica, Lj., and Popadi , D. Pemphigus Vulgaris and Pemphigus Foliaceus Determined by CD86 and CTLA4 Polymorphisms, Clinics in dermatology, <http://dx.doi.org/10.1016/j.clindermatol.2016.05.021>

C. Zaključak (obrazloženje naučnog doprinosa disertacije)

Rezultati ove doktorske disertacije predstavljaju originalan, aktuelan i značajan naučni doprinos ispitivanju povezanosti između u pojedinim alelskim varijanti gena koji kodiraju molekule bitne za nastanak i održavanje autoimunskog odgovora, inflamacije i sklonosti ka nastanku pemfigusa. Po prvi put u Srbiji utvrđena je frekvencija alela molekula: CD86, CTLA-4, TNF, i IL-10 kod pacijenata obolelih od *Pemphigus vulgaris* i *Pemphigus foliaceus* što predstavlja osnovu za dalja istraživanja značaja ovih markera i kod pacijenata obolelih od drugih autoimunskih oboljenja u našoj zemlji i u svetu.

Ova doktorska disertacija predstavlja prvo istraživanje kojim je određena frekvencija alela u genu za CD86 molekul na poziciji +1057 u zdravoj populaciji Srbije i kod pacijenata obolelih od pemphigus vulgaris i pemphigus foliaceus. Prvi put, u svetu, u okviru istraživanja razlika između ovih grupa ustanovljeno je da osobe koje su nosioci barem jednog A alela na poziciji +1057 u CD86 imaju veći rizik od oboljevanja od pemfigusa i *Pemphigus vulgaris*. Frekvencija A alela u okviru rs1129055 polimorfizma gena za CD86 je značajno viša među obolelim od pemfigusa i to *Pemphigus vulgaris* nego među zdravim osobama. Saglasno tome, GG genotip je protektivan. Ovi nalazi predstavljaju doprinos boljem razumevanju uticaja genetske osnove za sklonost ka nastanku autoimunskog pemfigusa.

Predlog komisije za ocenu završene doktorske disertacije

Stoga, Komisija sa zadovoljstvom predlaže Naukom ve u Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu da prihvati doktorsku disertaciju pod nazivom „**Analiza polimorfizama gena za CD86, CTLA-4, TNF i IL-10 kod bolesnika sa pemfigusom u Srbiji**“ kandidata dr Sr ana Tanasilovi a, magistra medicinskih nauka, i odobri javnu odbranu.

Beograd, 10. jun 2016. godine

Mentor :

lanovi komisije

Prof. dr Ljiljana Medenica

Doc. dr Snežana Mini

Komentor

Prof. dr Miloš Markovi

Prof. dr Dušan Popadi

Prof. dr Ivana Bini

